ΓΛΩΣΣΟΓΡΑΦΙΑ ΤΡΙΜΕΡΗΣ

LINGVÆ STATVM NATVRALEM PRÆTERNATVRALEM ET SIGNA EXINDE PETENDA

EXPONENS

Quam

D. N. A. F.

ANNVENTE GRATIOSISSIMA FACVLTATE

MEDICA

IN INCLVTA NORICORVM PALÆCOME

MODERANTE

DN. JOHANNE MAVRICIO HOFFMANNO

Philoſoph. & Med. D.

Publico Eruditorum examini ſubjicit

GREGORIVS HORSTIVS VLM. SVEV.

AVTOR & RESPONDENS.

AD D. XXV. JVNII A O.R. CIↃ IↃCLXXVII.

H. L. Q. C.

ALTDORFFI

Typis Johannis Henrici Schönnerſtædt.

Nobiliſsimo DN. HORSTIO, *Amico ſuo perdilecto*

S. D.

PRÆSES,

QUod Antonius apud Dionem Caſſium olim pronunciaverat: *Quibus ſemina virtutis à Majoribus per multum tempus ducta adſunt, fieri non poſſe, quin & ingenitâ & perpetuâ virtute ſint præditi*, id augurii animi mens de TE mihi præſagiebat, cùm primùm TE loquentem viderem. Sanè enim illam nactus es naſcendi felicitatem, quæ non poſſit non Tibi ad optima quæque tendenti ſtimulum addere, & eas ſiſtere imagines, ad quas ingenium mores & induſtriam omnem componere volupe ſit: Adeò HORSTIADUM fama per patulum orbem ſe diffudit, ut in Illuſtribus Principum aulis, celebribus Germaniæ Academiis, atque Vrbibus

 ſplen-

ſplendidis ære perenniora ſibi paraverit monumenta. Non igitur

—— —— —— —— *externo monitore petendus*
Virtutis Tibi pulcher amor, cognata miniſtrat
Laus animos, aliis Decii reducesq́; Camilli
Monſtrentur —— —— —— ——
Te Pater Æneas & Patruus excitet Hector.

Jam verò fræno hactenus magis quàm calcare eguiſti, dum excitatiſſima indoles tua ad excelſa paternæ gloriæ faſtigia ultrò adſpirat; induſtriæ tuæ ardorem teſtatur præſens de LINGVA Diſſertatio, quam intrà privatos parietes eruditè elaborâſti, & in publicū nunc producis theatrum: ſcil. vis aliorum ad exmplum in palæſtrâ Academicâ vires experiri, ne intra mutos ſemper deliteſcens Doctores ocio negocioſo ſepultus eſſe videaris. Macte hoc animo mi HORSTI, à me Homeri illā vocem accipe, βάλλ' οὕτως, pertinaci greſſu huic viæ porrò inſiſte, quam ſedulus hucusq́; iviſti, cumq́; ſcias πάντα πόνῳ πόριμα eſſe, indies progredere PLVS VLTRA. Vale Muſarum delicium, & rebus Te ſerva ſecundis, quò plures aliquando ſalute tuâ gaudere poſſint!

Scribebam Altdorffi
D. XVII. JVN.
A. C.
cIↃ. IↃC. LXXVII.

PRÆ-

PRÆFAMEN.

QUum non illud, quod tritum, ſemper verum exiſtat, nec verum illud tantùm habeatur, quod prius dictum ſit, ſed tum demum rectè philoſophemur, quoties conceptus mentis rebus ſive objectis conformes videmus, vel rationem cum ſenſu ferruminatam animadvertimus; idcirco nec iſte à recto tramite longè aberraverit, qui in Veterum meditationibus, eorundemq; Dogmatum Oceano vaſtiſſimo vela explicaturus, & ingenii ſui naviculam, licet inanem, Veritatis tamen cupidam, ventis quorundam placitorum relicturus, etiam ibidem Veritatem anxiè quærat, ne ad periculoſas opinionum incertarum Syrtes appellat, aut profundo præjudiciorum gurgite abripiatur. Profecto enim Veritas tum Diis, tum hominibus Dux omnium eſt bonorum, cujus, qui felix beatusque futurus eſt, ſtatim ab initio particeps eſſe debet, ut in Veritate plurimum vitæ tempus agat. *Eam ob cauſam, uti in aliis Scientiis hodie uſu venire ſolet, indecens fortè non erit, etiam in quibusdam Divinæ Apollineæ Artis placitis alio inniti fundamento, præſertim ubi quædam Antiquiſſimorum Medicorum & Philoſophorum Theoremata, erroribus anſam præbuiſſe Practicis, & ipſos ſæpè (ſeculi ne invidiâ dicam, an obſervationum defectu?) lapſos eſſe, exempla odioſa paſſim teſtantur; cùm Medicinam, ob nondum tunc temporis exortum clariſſimum Anatomiæ Lumen, innumeris Hypotheſium monſtroſarum portentis refertam reliquerint, nec tàm perfectè, ceu noſtrâ nunc ætate licet, eam excolere potuerint. Quantæ igitur felicitatis reputabimus, eâ naſci tempeſtate, quâ in naturæ inveſtigatione properantes, nihil tale implicat; quâ ex præcedentium induſtriâ tantum nobis accedere poteſt eruditionis, ut facilius quàm illi ad naturæ arcana admittamur.* Illis multum temporis commentationes vocum & illuſtrationes Auctorum, & cavillationes eripuerunt; captioſæ diſputationes ſæpe acumen irritum exercuerunt, *ut Verbis Celeberrimi* Eraſmi Bartholini de naturæ mirabilibus *utar: Quæ non ſub occultarum qualitatum, ſympathiarum, antipathiarum, non-entium, formarum ſubſtantialium &c. involucris, ita detenta fuere* φαινόμενα; *quò minus accuratius inveſtigarentur, aut veritas obtineretur:* Aſt dandum ſemper tempus eſſe, quia illam dies aperit, *cum* Seneca *quis exclamare poſſet! Certè quoties hæc tacitâ revolvo mente, non poſſum mihi temperare*

Plato V. de Leg.

Quæſt. 1. de Figur. Corp. p. 2.

Lib. 2. de Ira c. 22.

perare, quin cum Magno hujus Seculi Philoſopho RENATO *des* CARTES, *in votorum culmine portem*: quod ſupereſt vitæ tempus nullâ aliâ in re collocare, quàm in ejusmodi naturæ notitiâ mihi comparandâ, è quâ in Medicinæ uſum, certiores regulæ, quàm hactenus extiterint, depromi poſſint; Animus enim (*ut Idem* in Methodo *loquitur*) adeò à temperamento & organorum corporis diſpoſitione pendet, ut ſi ratio aliqua poſſet inveniri, quæ homines ſapientiores & ingenioſiores reddat, quàm hactenus fuerunt, credam illam in Medicina quæri debere. *Jam verò hîc opus hîc labor erit!*

Laudanda tamen, & ſubinde imitanda illorum Virorum Voluntas, qui in quotidie obviis rebus induſtriam ſuam ita collocant, ut ibi quicquam detegant, quod omnes in admirationem rapere poſſit. Exempli loco inſerviat GUSTUS ORGANUM, *quo licet quotidie non unâ, ſed repetitis vicibus ſinguli utamur, id tamen per aliquot ſecula ignotum delituit, donec paucis abhinc annis à lynceis Clariſſimorum Anatomicorum Italorum* Malpighii, Fracaſſati, *&* Bellini *oculis detectum fuerit. Cum autem præter hoc guſtus inſtrumentum, alia quoq; in* LINGUA *conſiderationem mereantur, placuit mihi eadem in Diſſertatione præſenti luci exhibere publicæ, &* Linguæ Statum *tum* naturalem; *tum* præternaturalem, *ut &* ſigna inde petenda *breviter declarare. Quâ ipſâ in re ſi ob diverſas ſapientiſſimorum Auctorum ſententias, cunctis haud placuero, parcant mihi Illorum eruditiſſimi Manes, (quorum acerba ſemper mihi eſt, & honoranda pariter recordatio) ſi quid, exigente neceſſitate, in contrarium aſſeruero, neq; enim id unquam præſtabo contradicendi genio, neq; inanis gloriolæ ſtudio, neq; novitatis ambitione captus; (nam ut Poëtarum quidam non ineptè:*

Omnia cùm Veterum ſint explorata libellis
Multa loqui breviter, ſit novitatis opus.)

Sed quicquid produxero, Veritatis amore producturus ſum, quâ præſtantius nihil, nihil antiquius, venerabile magis nihil agnoſco. Nullum proinde periculum mihi, DEO DUCE, COMITE VERITATE *negocium hoc aggreſſuro, niſi ab invidiâ imminebit.*

MEM

MEMBRUM PRIMUM LINGUÆ STATUM NATURALEM DECLARANS.

ARTICULUS I.

LINGUAM, πολυδαίδαλον illud inſtrumentum, quo naturæ & artis arcana panduntur, expoſiturus cum *Parmenone* apud *Terentium* muſſito: *Lingua hæret metu*! Difficile enim eſt, ex tot diverſarum ſententiarum congerie ſemper colligere verum, aut ubique rectâ ingredi viâ, nec extra orbitam deflectere. Cùm tamen *audentes fortuna juvet*, virium mearum periculum faciam, quid valeant humeri, quid ferre recuſent, & ab ipſius nominis evolutione ſtatim initium ſumam. Eunuch. Act. V. Scen. 5. v. 7.

ARTICULUS II.

Volunt autem *Linguam*, apud Latinos receptiſſimam vocem, aliqui dictam cum *Varrone* à *ligando*, vel quòd liget articulatos ſonos in verba, vel quòd cibos liget, vel quòd eburneo dentium ſepto, quaſi muro concluſa ac ligata ſit; alii à *lingendo* nominis rationem petunt, quòd ejus miniſterio in lingendo utamur, mihi utraque derivatio placet, hanc enim litem Philologis dirimendam relinquo. Græci hunc flexilem concavi oris incolam γλῶσσαν vel γλῶτταν, & Germani die Zunge/ appellant.

ARTICULUS III.

Æquivocas ſubit lingua ſignificationes plures; denotat enim *Sermonem* certumq; genus ac modum loquendi apud *Plautum*: *Is omnes linguas ſcit, ſed diſſimulat ſciens ſe ſcire*: In eodem ſenſu à Græcis accipitur: Sic *Ariſtophanes* ait: πᾶσαν γλῶτταν βασάνιζε, *omnem linguam i. e. dicendi facultatem excute*; & à *Thucydide* ἀγνωςότατοι τὴν γλῶσσαν, *maximè ignoto ſermone utentes* vocantur. Pro certâ *dialecto* ab *Italis* linguam accipi ex tritâ illa regulâ patet; *La Lingua Toſcana in bocca Romana*. Latinis præterea conſuetum eſt, Linguam pro *maledictis* vel *contumeliâ* aut *calumniâ* ſumere, præeunte Romanæ Eloquentiæ parente *Cicerone*; is in Pœn.

namque

l. 6. namque ad *Varronem*: *Tibi idem*, inquit, *conſilii do, quod mihimet-ipſi, ut vitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſumus.* Pervenuſta & elegans eſt appellatio, quâ *Ariſtophanes* Paraſitos alienarum menſarum aſſeclas inſectatur, dum eos παρ᾽ ἔργον ἐγγλωττογαςόρων γένος, *verſipelle hominum genus* pronunciat, *quod Linguam in Ventre habet*; ſimilis namque farinæ homines *quaſi mures alienum ſemper cibum edentes, linguâ victum quærunt*, juxtà *Plautum*, id propter hæc in ſolius ventris curam atque commodum usque intenta eſt, illi verò ſermone ſe totos componunt ad placendum & aſſentationem, ut placendo comparent, unde Ventri ſit benè. Hoc in ordine non penulati tantùm, ſed & togati ſunt. Vltimò Linguæ nomen *Philobotani* ob ſimilitudinem herbis quibusdam imponunt, unde *Linguam cervinam, Bugloſſum, Cynogloſſum, Hippogloſſum, Ophiogloſſum, Arnogloſſum* inſigniunt. ϗ περὶ τούτων μὲν ἅλις.

Vid. Linden. Select. Med. Exercit. XI. §.131. p.406.

in Captiv. Act. 1. Sc. 1.

Articulus IV.

Detracto exteriori ὀνομασίας involucro, ipſius rei οὐσία nunc propius inveſtiganda erit, quam facile aſſequemur, ſi de definitione nobis conſtiterit. *Linguam* itaque definio, *quod ſit organica corporis pars, pro aſſumtis vel ſolidioribus, in interiori oris fornice aliquantisper detinendis, mox facilius deglutiendis, vel liquidioribus lambendis, ſaporibus item dijudicandis, ac loquelâ concinnè moderandâ, à naturâ producta.*

Articulus V.

Genus definitionis conſtitui *organicam corporis partem*, ſiquidem in linguâ, uti in aliis organis docente *Galeno*, plures reperiuntur partes minores, quarũ aliæ primò & per ſe actionem determinatam perficiunt, aliæ ſunt ſine quibus illa fieri nequit, rurſus aliquæ, per quas actio melior redditur, poſtremò aliquæ, quæ eandem conſervant; quæ tamen ſingulæ in ſuo genere etiam organicæ dici merentur, monente *VIRO Nobiliſſimo, Ampliſſimo atq; Excellentiſſimo* Dn. D. Jacobo Pancratio Brvnone P. P. *Celeberrimo, Patrono & Præceptore omni honoris cultu ſuſpiciendo*

l. 1. de Vſu Part. c. 8.

Dogmat. Medic. part. 1. c. 2. p. 29.

Articulus VI.

Hinc ſi ſubſtantiam Linguæ ſciſcitanti exponere velles, neceſſe eandem membranaceo-nervoſo-glanduloſo-carneam, venas, arterias, nervos admittentem dicere deberes: ſiquidem in exteriori ejusdem parte, ſuperiori ſcilicet regione, quam aperto conſpi-

conſpicimus ore, notabis extimam membranam poroſam, in *cornua* quædam fibroſa elevatam, quæ modò mollia & flexilia, uti in homine, modò cartilaginoſa & aſperiora, uti in brutis, ſeſe offerunt, manus contactui reſiſtentia, & eam, ſi à radice verſus linguæ apicem ducatur, pungentia; loco cornuum in baſi linguæ concava quædam ac obtuſa corpora locata ſunt, evidenter cava, locumque dant ſubintranti nerveæ papillæ. Inter præcitata vero cornua, dein quadrato ordine diſpoſitas videbis, *primi generis papillas nerveas*; mox detractâ, ſive avulſâ potius, priori illâ membranâ, ſubſtantiam in modū craſſioris retis extenſam conſpicies, quâ examinatâ *papillares ſecundi generis globuli* quam plurimi viſui ſe exponent, & circa has reliquæ *graciliores conicæ* conſpectui ſeſe dabunt, de quibus infra prolixiùs agemus: Tandem ſub papillaribus iſtis corporibus Lingua carne muſculoſâ, multiplici fibrarum carnoſarum rectarum, transverſarum, obliquarum, ſibi invicem ſuperequitantium, & velut tegetem efformantium, concurſu intertextâ conſtat: Glandulæ ex conglomeratarum genere baſin occupant, aliæ minimæ & miliares fibris interioribus hinc inde diſperſæ interjacent,

ARTICVLVS VII.

Numero quamvis unica appareat lingua, diſtinctam tamen eſſe volunt in duas partes, per lineam aliquam in ſuperficie albicantem, medianam, *Hippocrati* τὸ δίκρουν dictam, ita ſeparatas, (licet arctiſſimè connexæ ſint) ut una pars reſolvatur, alterâ illæſâ, & una affici inficique pravo colore poſſit, intactâ omninò alterâ; *neq; enim Venæ, neq; Arteriæ, neq;* Nervi *dextri eunt in latus ipſius ſiniſtrum, & viceverſa.*

Caſp. Hoffman. Comment. in Gal. l. XI. de Vſu Part. c. X. Vid. Ariſtoteles l. 2. de part. animal. c. 10.

ARTICVLVS VIII.

Præterea inferiùs in medio centro, ligamento valido & membranoſo ad robur & ſtabilitatem, item ad inſertionem propriorum muſculorum à naturâ firmata eſt, cujus extremitas *frenulum* conſtituit, impediens, ne lingua nimium excurrat, aut inordinatiùs moveatur: Hoc in quibuſdam recens natis adeò totam linguam alligat, ut divelli obſtetricis ungue, aut Chirurgi ſcalpello incidi ſoleat, ne ſuctioni vel loquelæ impedimento ſit, quæ tamen operatio ſæpè pernitioſa non levi caret periculo, uti ex Hiſtoriâ *Guilielmi Fabricii Hildani*, ad *Avum meum* p. m. DN. D. GREGORIVM HORSTIVM perſcriptâ patet. Peſſimè ergò faciunt,

Vid. Hild. Cent. 3. Obſ. 28. & Horſt. Oper. Med. Tom. 3. p. 116.

faciunt, qui indifferenter (imperitè ſatis) omnibus infantulis ligamentum hoc interſecare jubent, contrà Numinis & Naturæ prudentiam, quaſi in maximè ad loquendum neceſſarii organi ſtructurâ tàm frequenter aberraret.

ARTICVLVS IX.

Porrò, quod Linguæ quantitatem concernit, tantæ magnitudinis ſecundùm naturam exiſtit, quæ oris capacitati reſpondeat: figurâ pyramidem imitatur, nam pars anterior, quæ *Proglosſis* ſive *apex* dicitur, acutior dentibus alliditur; poſterior latior in ſinuoſo faucium antro, *baſis ſive Hypoglosſis* dicta, abſconditur. Superior ac aſperior palato vicina *Epiglosſis*, excavationes utrinque obviæ *Ciramon* & *Paraſtira* vocantur.

Proth. Caſulanus l. 1. c. 5. p. 23.

ARTICVLVS X.

Vaſa recipit ſatis conſpicua, duæ enim inſignes Venæ ſub linguâ excurrunt, à Jugularibus externis ortæ, ob colorem verò Raninæ appellatæ; Has totidem comitantur Arteriarum Carotidum propagines. De Nervis ſcriptum reliquerunt Veteres; duo paria ramulos ſuos ad Linguam amandare, quorum quod tenuius à quartâ conjugatione (*Williſio quinta*) dimiſſum, per exteriora Linguæ ferri, & guſtum juvare; Alterum, quod craſſius à VII. conjugatione (*Williſio nonâ*) deductum, interiora ſubire, & motum largiri crediderunt. Verum enim verò blandum iſtud ingenii ſomnium facilè eludit ſolers oculus, dum cernit, ſurculos ab utrâque conjugatione prodeuntes, in progreſſu mox ſibi invicem ita implicari, ut omne pereat diſcrimen: Inſuper conſtat, pleroſque nervos, qui ſenſui tactus (cujus ſpeciem guſtum infrà ſtatuimus) etiam partium ad quas pertingunt motibus inſervire.

Vid. Thom. Williſ. de Anima Brutor. part. 1. c. XII. Carol. Fracaſſat. in Epiſtol. de lingua. pag. 163.

ARTICVLVS XI.

Adhæc, quia juxtà *Homeri verſum*

Στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐσὶ βροτῶν, πολέεσ δ' ἔνι μῦθοι
Παντοῖοι:

Volubilis lingua eſt hominum, multiq; inſunt ſermones
Omnigeni:

Iliad. Y.

Ideò diverſis motibus cieri debuit, hos verò accipit à muſculis, quorum ab Anatomicis nonnullis VI, ab aliis IX, à quibusdam X aliisve XI, linguam moventes ſurſum, deorſum, antrorſum, retrorſum, inque latera dextrorſum & ſiniſtrorſum, recenſentur.

Primum

Primum par eſt *ſtylogloſſum*, à ſtyloide temporum epiphyſi in linguæ latera propè medium deductum; hoc rectà totam linguam attollit, ſi ſimul operetur, in latera verò eam convertit, ſi unus tantum agat.

Secundum par *Mylogloſſum*, originem ducit à lateribus maxillæ inferioris, ad radices dentium molarium, inſeritur ſub linguæ baſi in ejus Ligamentum. Vſum hoc par præſtat ſequentem, nimirum ut linguæ apicem rectà ad palatum & ſuperiores dentes adducat, quod ſi verò unus tantum moveatur muſculus, linguam obliquè ſurſum trahat.

Tertium par *Geniogloſſum* ab ortu & inſertione nuncupatur, quod ab aſperitate, quæ in mediâ maxillâ inferiori, ſed internâ facie eſt, initio anguſto ſatis pronatum, mox latius redditum, in linguæ ferè radicem inſeritur. Hoc par contractum linguam extrà dentes labiaque proferre creditur; inſcriptiones in eo aliquas videre licet, ac ſi plures diſtincti eſſent muſculi.

Quartum oritur carneum ex ſuperiore & media regione oſſis Hyoidis, finitur in medio, poſtquàm productum eſt ſecundum linguæ longitudinem: Dividitur alicubi obſcurè, ut figuram plurium præ ſe ferat muſculorum; Vſus ejus eſt linguam rectà intrò trahere ac deprimere. Dicitur vulgò *Baſiogloſſum*, vel *Hypſilogloſſum*.

Quintum *Ceratogloſſum* audit, hoc ab Ypſiloidis cornubus oriundum, in radicem linguæ implantatur, dum verò ejus fibræ per linguæ latera ad apicem rectà progrediuntur, & æqualiter contrahuntur, elevatâ acie ſuprà corpus reliquum, linguam ſuperius ſinuant; ſi verò alterius lateris muſculus tantummodò agat, erectus apex in latus etiam convertitur, ſicuti alternatâ fibrarum contractione tremula oboritur converſio linguæ in oris latera, & interciſa tunc oris expreſſio formatur.

Addunt denique alii undecimum quoque muſculum, ſine pari, qui tamen muſculus non eſt, fibris ſiquidem non conſtat carnoſis; ſed eſt compages quædam ex plurimis glandulis & pinguedine ad radicem linguæ ſita, atque remotis modo enumeratis hiſce muſculis apparens. Vid. Bauh. Theatr. Anat. l. 3. c. 90.

ARTICVLVS XII.

Conſideratâ hucusque ſtructurâ linguæ naturali, ordinis ratio jubet, ut ipſius uſus quos præſtat varios declarem: priusquam tamen hoc fiat, nolo intactam relinquere quæſtionem notam:

tam: *An lingua pars corporis humani ita abſolutè neceſſaria exiſtat, ut vita ſine eâdem ſalvâ eſſe nequeat?* Reſpondeo: Linguam non abſolutè conferre ad eſſe Vitæ, ſed ad benè eſſe: partem enim ejus abſcindi poſſe, ſine Vitæ aut Valetudinis noxâ poſt *Galenum* expertus eſt *Zacutus Luſitanus*. Singularem & notatu dignam obſervationem recenſet ante citatus DN. GREG. HORSTIVS, ex communicatione *Patrui ſui* JACOBI HORSTII P. P. *Helmſtad. quondam meritiſſimi*, de linguâ in puero variolis laborante ad radicem usque corruptâ, & ſemeſtri viciſſim ſufficientem integritatem nactâ.

Oper. l. 1. Hiſtor. 71. p. 123. Tom. III. p. 115.

ARTICVLVS XIII.

Nihil intereà laudis decedit linguæ, utpote ſine quâ corpus mancum, & judicium tenebroſum relinquitur. Guſtus in eâ organum, unanimis ferè tàm Philoſophorum, quàm Medicorum conſenſus collocat: Hinc teſte Ariſtotele: ἄνθρωπος ἀπολελυμένην τε καὶ μαλακωτάτην ἔχει μάλιστα τὴν γλῶτταν καὶ πλατεῖαν, ὅπως πρὸς ἑκατέρας ἦ τὰς ἐργασίας χρήσιμος πρός τε τὴν τῶν χυμῶν αἴσθησιν, καὶ πρὸς τὴν τῶν γραμμάτων διάρθρωσιν. h. e. *Homo linguam abſolutam, molliſſimam & latam præcipuè habet, ut commoda ad utrumq; officium ſit, ad ſapores nempe excipiendos, & ad literas exprimendas.*

Lib. 2. de Partib. Animal. c. 17. p. m. 1141.

ARTICVLVS XIV.

Quàm pulchrè autem inter laudatos iſtos Auctores convenit, ſapores à linguâ imbui; in tàm diverſas rurſus abeunt ſententias, quando determinare jubentur, certam linguæ particulam, cui primariò iſthoc munus competat; cùm enim lingua habeatur pars organica, ex pluribus partibus conſtituta, meritò quæritur, cuinam harum principaliter guſtatio ſive ſaporum perceptio asſignanda ſit? Siquidem ex *Galeni* ſententiâ *in omni Organo, quod ex multis conſtat particulis, una tamen præ cæteris in eo conſiſtit, cui potiſſimum actio totius organi commiſſa eſt, quæ proinde cenſetur autor & prima cauſa ipſius actionis*, loquor verbis *Hieron. Fabricii ab Aquapendent. Anatomici Patavini ultra L. annos meritiſſimi.*

l. de muſcul. artific. part. 2. p. 82.

ARTICVLVS XV.

l. 4. de loc. affect. c. 2.

Galenus tunicæ per linguam expanſæ munus hoc conferre videtur, dum vitiatâ illius temperie guſtum vitiari demonſtrat; poſſet hæc aſſertio ulterius confirmari ex eo, quòd non ſolum linguâ, ſed etiam palato ſapores percipiamus, jam verò palato & lin-

guæ nihil ſimul commune eſt, quàm tunica exterior circum ambiens. Alii propius ad ſcopum collimantes Nervum Guſtatorium eo nomine adducunt, propterea, quod ipſo læſo, guſtatus quoq; lædatur, *mirum enim illud eſt, quod de Lazaro, Vitrivorace Realdus Columbus hunc in modum ſcribit : Lazarum Vitrivoracem,* l. XV. Anat. *vulgò dictum patricii omnes Veneti, imò Veneti omnes, omnes Ferrarienſes de facie noverunt. Hic nullo prorſus guſtu, dum viveret, præditus erat, nullam in edendo voluptatem nihil injucundum perſentiebat, inſipida, amara, dulcia, pinguia, ſalſa, acria non diſtinguebat; Vitrum, ſaxa, lapides, ligna, viva animalia, carbones, piſces è vivario extractos, adhuc ſalientes vorabat. Vorabat lutũ, lineos laneosq; pannos, fœnum, ſtipulam, & ut brevi omnia complectar, quicquid homines, quicquid animantia vorant, quidquid illi edendum, ſeu deglutiendum potius, offerebatur, mercede propoſitâ dictum ac factum ingurgitabat. Teſtis eſt inter reliquos Martinus Aromatarius Patavii ad Angeli inſigne, cui ſacculum carbone refertum, & ſaccum inſuper devoravit &c. Quo viſo perſolvit, quod pollicitus fuerat, comminatus ne ad Pharmacopolium amplius accederet, veritus ne ſe cum taberna & vaſis eſitaret. Cum igitur hoc naturæ monſtrum mihi diſſecandum eſſet Patavii, cœpi hujuſce rei diligenter, quoad ejus fieri potuit, cauſas venari, quam me tandem Deo Duce ex particulari illius ſtructurâ aſſecutum eſſe confido. Nam quarta nervorum conjugatio, quæ guſtus gratia in aliis hominibus producta eſt, in hoc Lazaro Vitrivorace, neq; ad palatum, neq; ad linguam reptabat, ſed ad occipitiũ reflectebatur.* Diverſam rurſus fovent ſententiam cum *Excellentiſſ. Dn. D. Bauhino, Capivaccius Varolius* & alii, qui internam linguæ carnem ſpongioſam verum & proprium Guſtatus eſſe organũ exiſtimant, ad quam tunica inſtar medii interni ſeſe habeat: *Neceſſariò enim* (uti inquit Medicus hujus ſeculi haud poſtremus) *hæc operatio tali particulæ eſt adſcribenda, quæ in reliquis membris non inveniatur, & ad ſapores dijudicandos aptitudinem habeat, quod nulli alii convenit, quam dicta carnoſæ ſubſtantiæ, quod etiam Galenus indicare videtur; ubi guſtum, partim ad linguæ ſingularem ſubſtantiam; ſcil. ſpongioſam propriam carnem, partim ad tunicam, partim quoq; ad nervos molles pertinere dicit.* Hæc ille. Epicriſin dein ſubjungit hiſce verbis: *Non igitur Tunica per linguam expanſa eſt primarium guſtus organum, ſed habet ſeſe inſtar interni medii, unde eſt cauſa ſine quâ non*

Vid Sennert L. III. Pract. part. 1. Sect. 1. capite 3.

Bauhin. l. 3. Theatr. c. 91. Capiv. Comm. Anat. c. 31. Varol. lib. 2. cap. 7. G. H. Tom. I, pag. 100.

non poteſt fieri guſtus, ideoq́; eâdem præter naturam infectâ Guſtus læditur, quod Galenus innuit. Et quamvis in palato quoq́; percipiamus quodammodo ſapores, non tamen illud primatui linguæ aliquid detrahit, quia palatum imperfectè ſapores dijudicat, propter quandam continuitatem, quam habet cum linguâ, reſpectu nervorum guſtatoriorum. Nec etiam nervus primarium poteſt eſſe guſtatus organum, quia non perciperet ſapores, niſi in linguam inſererentur: Ergò non per ſe, ſed linguæ beneficio ſapores percipit, eo modo, quo Opticus beneficio oculi colores videt; Ultro igitur (concludit) *illud concedimus, læſo nervo guſtatum lædi; non tamen inde ſequitur, quod nervus primarium ſit organum, quia & cauſa ſine qua non apta eſt, ut actionem impediat, quatenus læditur.*

Articulus XVI.

Quod judicium tùm temporis, ubi Anatomicorum, aliàs peritorum, manus tam oculatæ nondum erant, uti noſtrâ hâc ætate, certe omnimode ſatisfacere poterat; Verùm quum Natura nihil tam altè conſtituerit, quò ars eniti non poſſet, in hâc quoque controverſiâ, ut & in aliis dirimendis, Ingenioſiſſimi omnium ferè hujus temporis Accuratorum Microcoſmi Scrutatorum Proceres Marcellus Malpighius & Carolus Fracassati poſteritati novum reliquerunt inventum, quod inter nobiliſſima certè, ſimul ac utiliſſima numerandum; dum guſtus organum, à nemine prius unquam obſervatum, quotidianum licet ſit, & in cujusvis incurrat ſenſus, ſingulari adhibitâ diligentia eodem ferè tempore detexerunt, (quamvis prima inventi occaſio *Malpighio* debeatur) Papillares nempe eminentias nervorum, hinc inde per totam linguam diſperſas, certaque magnitudine & ſitu diſtinctas, quarum hiſtoriam breviter, perſpicuè tamen ſubjungam.

Vid. eorundem Epiſtolas de linguâ ad Ioh. Alphonſ. Borellum, Mathematicum Piſanum ſcriptas.

Articulus XVII.

Sunt autem dictæ papillæ in triplici diſcrimine. I. aliquæ majores obſervantur, quæ ad latera præcipuè apicis linguæ ſituantur, in areâ etiam ſuperiori linguæ, quadrato ordine disponuntur, dehinc circa mediam regionem, ubi albeſcit lingua, raræ, in baſi verò & lateribus aliquæ inſigniores occurrunt. Has ſive cum *Malpighio loco citato* cornubus limacum emiſſilibus, ſive cum *Laurentio Bellini* fungis terreſtribus ob figuræ ſimilitudinem æquiparaveris, nullibi errabis. Appenſum enim habent *hæ* primi generis

de Guſtus Organo cap. XIII.

ris papillæ funiculum nerveum ſive pedunculum(ex pluribus nervulis coeuntibus, tenuique membranâ circumdatis productum) à quo aſſurgentes, mucoſam tranſeunt ſubſtantiam, tandemque ſuperius in rotundum deſinunt capitulum, foraminulis plurimis, iisque anguſtiſſimis pertuſum, quod in exteriori linguæ membranâ concavam efficit cavitatem, intra quam reconditur; hinc ſi membrana digitis avellatur, circumducta velut orificii labra oſtendit. II. Alterius ordinis papillæ ſeſe offerunt, numero plurimæ, reſpondentes cornubus illis, in exteriori membranâ elevatis: quot enim cornua, tot papillæ nerveæ intus reperiuntur, quæ à communi papillari corpore exortæ, in mediocrem altitudinem elevantur, & ab extremo apice nerveas propagines ulterius emittunt, quæ ſubintrant jam exaratos ſinus cornuumque radicibus occurrunt. III. Circa has innumeræ ferè conſpiciuntur papillæ, idem exordium ſortitæ, & ad eandem altitudinem elevatæ, graciliores tamen quæ coni figuram referentes, proprios ſinus in jam exaratâ mucoſâ ſubſtantiâ excitatos ſubintrantes tandem deſinunt verſus extimam membranam. Circa baſin linguæ in cornuum ſitu papillæ nerveæ exaratæ foràs eminentes, mutant figuram, & obtuſiores, mox ſubrotundæ & depreſſiores fiunt, & harum inſigniores non valdè abſimiles ſunt iis, quæ ad radices dentium in buccis obſervantur. Singulas in Linguâ bubulâ, vitulinâ, & ovillâ aliquoties, nuperrimè verò in cervinâ, monſtrante Experientiſſimo DN. PRÆSIDE, mihi cernere volupe fuit.

ARTICULUS XIIX.

Inter recenſitas haſce papillas vel fungulos primas ferre videntur in guſtandi officio primi generis, tùm ob inſignem magnitudinem, tùm ob nerveum appenſum funiculum, cui arctiſſimè adhærent; nec tamen & reliquis, utut exiguis, aſt numero exilitatem exæquantibus, hoc munus denegari poterit.

ARTICULUS XIX.

Præterea quia in palato, & buccis ſimile papillare corpus, quamvis valdè gracile, ſeſe oſtendit, ibidemque papillæ aliquot majores conicam figuram referentes, foràs erumpunt, iisdem minimis inter glandularū excretoria Vaſa diſſeminatis, non mirum, guſtum quoque ibi adeſſe. Diverſus naturæ luſus, an ſcopus dicam in piſcibus ſe manifeſtat, quorum aliqui linguam acceperunt, alii non

item;

item; illi linguâ prædití palato carnoſo carent, hi linguâ deſtituti tali palato gaudent, teſte *Rondeletio*, penes quem fides ſit. *Ipſe Ariſtoteles* ſcribit : *Palatum piſcium etiam complures carnoſum habent ; & quidem inter fluviatiles nonnulli admodum carnoſum & molle, ut cyprini nomine, adeò ut ſi parum diligenter advertas, lingua id eſſe videatur.* Utriusque ordinis piſces, ut aliquem guſtus ſenſum haberent, natura ad finem interiorem branchiarum, notante *Carolo Fracaſſati*, inter protuberantias quasdam oſſeas ac dentatas membranæ expanſæ, quæ œſophagi principium conſtituit, papillulas plurimas aſſociavit, ſimilibusque palati fornicem exornavit: ſed cur in iis linguam habentibus piſcibus, eam papillis non diſtinxerit benigna rerum parens, dubium? An noluit inarticulatæ hoc beneficium concedere linguæ? An inutiles tales fuiſſent ipſi perpetim limo obductæ? Subjungit verò ante citatus *Fracaſſati*, in aliquibus latis piſcibus ad linguam cartilaginoſam, ſe vidiſſe papillas, in latus excurrente nervo veluti revinctas.

Lib. 2. de part. animal. cap. ultimo.

ARTICULUS XX.

Firmo itaque ſtat talo, papillas, ſeu papillaria capitula, vel fungulos iſtos nerveos, in linguâ, itemque palato proprium & genuinum guſtus organum eſſe; Reſtat ut declaremus, quid guſtus ſit, & quomodo excitetur? Jam verò ſcitè olim docuit *Ariſtoteles, guſtum tactum quendam eſſe*; clarius verò idem protulit his verbis: Ἡ γεῦσίς ἐστιν ὥσπερ ἁφή τις, τροφῆς γάρ ἐστιν, ἡ δὲ τροφὴ τὸ σῶμα τὸ ἁπτόν, i. e. *Guſtus eſt ut tactus quidam alimenti quidem, alimentum autem corpus tangibile.* Unde papillas ſive capulas iſtas nervoſas παραδόξως digitulos appellare poteris, qui alimentorum ſapores molliter palpando immiſtos ſentiant ac percipiant, ut ita guſtus tunc excitetur, quando aſſumta ab aëris vi preſſoria & elaſtica, partim ab intermedia ad palatum alliſione papillas nervoſas diverſimodè tangunt ac ſimul afficiunt; quod ex ſequentibus perſpicuè magis eluceſcet.

Lib. 2. de part. animal. cap. 17. Lib. 3. de Anim. c. 12. text. 63. Vid. idem l. de ſenſu & ſenſili. c. 4. & lib. 2. de part. Animal. cap. 10.

ARTICULUS XXI.

Guſtûs objectum conſtituunt ſapores, quorum diverſas ſpecies priusquam commemorem, non erit peplo ſilentii involvenda quæſtio, à quonam principio iſti dependeant? Suſpicor omnes proficiſci à principio Salino modò ſolo, modò particulis ſulphureis

reis, mercurialibus, terreſtribus & aqueis, varia combinatione juncto: cui opinioni probabilitatem inde adſtruere licet, quod res Sale deſtitutæ ut plurimum inſipidæ notentur: Sic ſi cineres, extracto prius ex iis ſale, linguæ imponas, nullum ſaporis veſtigium imprimeant; idem vulgatus mos, res inſipidas ad ſapiditatem traducendi per admiſtionem Salis, ſuadet.

ARTICULUS XXII.

Ceterum quia *Salia magis & melius agunt ſoluta* utpote liberiora facta, & facilius per obvios porulos ac meatus penetrant (quem Chymicorum Canonem ex privato diſcurſu *Excell.* DN. D. PRÆSIDIS notavi) ideò Sapientiſſimus Conditor, liquorem menſtruum idoneum, linguam perpetuò inundantem dedit, ſalivam, quæ aſſumta prius maſticata ſive comminuta corpuſcula ſapida diluit & quaſi elixiviat: αἱ δὲ πηγαὶ αὗται εἰ μὴ ἦσαν, ἐσθίοντες ἂν καὶ πίνοντες, οὐκ ἂν διεγινώσκομεν ἀτρεκέως, οὔτε ὅ, τι ἡδύ ἐστιν, οὔτε ὅ τι ἀηδές, *nam niſi fontes iſti* (puta ſalivæ) *adeſſent, dum comedimus aut bibimus, non utiq; certò dignoſceremus, quod in cibo & potu ſuave eſſet, aut inſuave*, ſano ſenſu veriſſimè *Hippocrates* ſcripſit. Huc accedit, quod areſcente linguâ papillarum cœci ductus conſtringantur, nec ſatis Salibus excipiendis pateant.

Hipp. lib. 4. de morbis 12.

Iungatur Diſp. DN. D. PRÆSIDIS de *Saliva*, th. 23.

ARTICULUS XXIII.

Sed ecce! facile mens præſagit, quenquam futurum, qui cauſam à me petat, ſi ſapores proficiſcantur à principio Salino, & guſtus excitetur, ſi ab objectis papillæ nerveę afficiantur, cur ſapores diſtincti dentur? Cui quæſito triplicem regero reſponſionem: I. Licet omnes ſapores principium agnoſcant Salinum, illud ipſum tamen, quia diverſimodè cum particulis Sulphureis, Mercurialibus, terreſtribus & aqueis connubium patitur, ſaporum quoque diverſitati favere. II. Figurarum in Salibus differentiam neceſſariò varias linguæ cauſari impreſſiones, (dum hæ pungunt, illæ incidunt, aliæ leviter titillant, hæ rectà, aliæ oblique ingrediuntur &c.) illas diverſitatem ſaporum ſubſequi: Differentes verò Salibus ineſſe figuras Chemia demonſtrat, cubicum enim eſt Sal commune, nec non Sal capill. Veneris, octaedricum O. & Sal Meliſſ., Vitriolum rhomboicum, Nitrum pyramidale, Armoniacum in hexagonas cuſpidulas abit, Sal Endiviæ duas retuſas cuſpides hexagonas medium complectentes offert, Sal acetoſæ quaſi pyrami-

ramidem exprimit. III. Vt faciliùs concipias, eandem rem diverſimodè figuratam & diſpoſitam diſcrepantes edere operationes, conſidera chalybem, ex eo ſi cultrum formaveris, ſecabit, ſi aciculam, punget, ſi terebram terebrabit, ſi ligonem, fodet, prout enim in varias formas elaboratus fuerit, ad varias quoque operationes edendas aptus erit.

ARTICVLVS XXIV.

De Anima Brut. c. XII. p. m. 94.

Sequuntur nunc ipſi ſapores, qui in ſimplices dividuntur, & compoſitos: Simplicium *Cl. Dn. D. Williſius* novem recenſet: 1. occurrit ſapor Acris, ſenſorium pungens & valdè fodicans. 2. Amarus, qualis in felle aut abſynthio emicat, aculeis quibusdam furcatis ſenſorium non altè, ſed ſuperficietenus tantùm vellicans. 3. Salſus, angulis quamplurimis, & laterum aciebus aculeatis ſenſorium quaſi incidens. 4. Acidus particulis tetrahedricis ſenſorium pungens & conſtringens. 5. Auſterus ſive adſtringens, uti in Acacia, Sumach, Gallis &c. hamulis plurimis ſenſorium contrahens. 6. Acerbus, cujus particulæ ſunt etiam hamulis & uncinulis præditæ, ſed hebetioribus magis obtuſisque 7. Dulcis, mollibus aculeis ſenſorium leniter fricans & titillans 8. Vnctuoſus globulis ſphæricis ſenſorium nec pungens, nec vellicans, ſed molliter ſubintrans. 9. Inſipidus à *Williſio* nominatur, in quo aquæ aut terræ principium reliquis præcipuè prævalet, hunc concipe ſuperficieculis glabris ac lævigatis papillas tantùm leviter prementem, nec ulla alia ratione afficientem. Plura de his qui deſiderat, *Williſium* adeat *c. l.* Item *Anton. le Grand.*

Hiſtor. Natural. part. II, artic. V.

ARTICVLVS XXV.

Pergo ad reliquos Linguæ uſus enumerandos: præterquam enim quod in linguâ genuinum guſtus organum adſit, illa quoque deglutitionem promovet, dum palato adducitur, ſpaciaque inania replendo, quicquid in faucibus adeſt, deorſum impellit; non minus ſuctioni recens natorum commoda eſt.

ARTICVLVS XXVI.

Adhæc primam ciborum in ore præparationem facilitat, dum copioſiſſimis ſuis corporibus fibroſis, in exteriori parte, ab apice ad radicem excurrentibus, cornubus dictis, glandulas palatinas mediante motu perpetuò comprimit, & ſalivam elicit, maſticationi abſolvendæ perquam neceſſariam. In brutis verò Cornua

nua hæc cartilaginoſa & duriora aliam inſuper præſtare videntur utilitatem, ſcilicet, quia inſtar uncorum efformata ſunt, in illis prono capite incedentibus, & unâ tantum parte dentatis, alimenti apprehenſionem & retentionem in ore, ne rurſus excidat, juvare poterunt.

Articulus XXVII.

Nec eſt ut amplius miremur, cur alimento ſpirituoſo vix ore hauſto, citam virium reſtaurationem ſentiamus? ſiquidem conſtat papillas ſuprà adductas nerveas innumeris foraminulis diſpunctas facilè ſpirituoſiores portiones tenuiſſimas imbibere, & ad appenſum funiculum nerveum transmittere; ſed & ante laudatus Fracassati circà linguæ radicem notavit cavitates, omnes in nervos deſinentes, & quaſi quorundam infundibulorum, alimentum ſubtiliſſimum eò portantium, vicem ſubeuntes. Vid. Le Journal des Sçavans Anni 1667. Ephemer. XII. p. 738.

Articulus XXVIII.

Reſtat, ut & illum linguæ uſum, quem Natura homini à reliquis brutis, ventris mancipio natis animalibus, peculiarem conceſſit, adjungam. Lingua hîc loquelæ articulatæ moderatrix & mentis interpres exiſtit. O uſum egregium! Quid enim lingua, niſi loquens calamus? quid calamus, niſi lingua tacitè clamans? Illa ſpiritu, hic atramento utitur, illa deſcribit vocibus, hic literis, illa auribus locutione, hic oculis ſcriptione placet: Quot autem & quanta per linguam proveniunt ratione loquelæ commoda, tot etiam & tanta inde propullulant mala, ſi egregio hoc abutaris dono, nec ſermonem eminentiori rationis imperio ſubjicias, ſed nimis laxas linguæ remittens habenas, ea deblateres, quæ alto debuiſſent ſepeliri ſilentio; Aſt cave, ne enormis loquendi licentia in eam te conjiciat culpam, quam plures vitæ diſpendio redimere coacti fuerunt, unde veriverbium *Italorum* proverbium eſt:

La Lingua non hà oſſo, è ſi fà romper' il doſſo.

Id ipſum ne malo tuo experiaris, aliud *eorundem* dicterium intimè memoriæ defixum tene: *Parole Poco Penſate Portano Pena, Però Penſa Parlare Poche Parole*, quo velut gemmâ pretioſâ primum hoc Diſſertationis meæ membrum obſigno.

MEMBRUM SECUNDUM EXHIBENS LINGUÆ STATUM PRÆTER NATURAM.

ARTICULUS XXIX.

QUemadmodum ſenſuum externorum beneficio ſenſibiles apprehendimus ſpecies,& conceptuum noſtrorum initia formamus; ita formatas notiones ope partium, voci & reſpirationi inſervientium, viciſſim loquelâ exprimimus,& hoc modo animi noſtri ſententias aliis quoque communicamus; ſi quidem organa omnia in ſtatu naturali benè munia ſua obierint.

ARTICULUS XXX.

Accidit tamen præter naturam, ut illa diverſimodè vitiata vel depravata, functiones, quibus deſtinata ſunt,ritè exequi nequeant: Similem Guſtus organum LINGUA quandoque patitur defectum,ob varios morbos & ſymptomata, ipſam infeſtantia, quæ ὡς ἐν τύπῳ & παχυλῶς declarare in præſentiarum animus eſt.

ARTICULUS XXXI.

Primò inflammatur in febribus continuis,malignis, ardentibus, anginâ &c. quando ſanguis bilioſus, acris, fervens per Arteriarum Carotidum propagines nimio impetu affluens, vaſorum & fibrarum ordinē turbat, nec per Venarum jugularium ſurculos promtè refluit, ſed ſubſiſtit,hinc Lingua aut tota intumeſcit,aut in particularem tumorem elevatur,qui ſæpius in abſceſſum degenerat.

ARTICULUS XXXII.

Non ſolùm verò tumor à Linguæ inflammatione inducitur, ſed & à cauſis externis, ut inunctione hydrargyri, eſu fungorum venenatorum, morſu animalium pernicioſorum aliquando talis oritur: Diſtincta tumoris ſpecies œdemati vicina, eſt *Ranula* ſub linguâ,mollliorem ejusdem partem tantùm occupans, pueris admodum familiaris,Gr. Βάτραχον dicta; cauſam agnoſcit utplurimum, maſſam chyloſam, crudam, tartaream à ſanguine in tranſitu ibi relictam;unde ſi aperiatur, mucus albumini ovi ſimilis effluit, haud rarò ob longiorem moram, ex mucoſâ illâ materiâ

riâ concreti calculi ſimul prodeunt. Qui aliquando priusquam ſectione tollantur, acerbiſſimos dolores excitare ſolent: Nec ſub linguâ tantùm ſed & in apice ejusdem ſimiles lapillos genitos fuiſſe *Zacutus Luſitanus* affirmat. de Prax. Mirabili lib. 1. Obſ. LXXIIX.

ARTICULUS XXXIII.

Præterea lingua redditur aſpera, ſicca & nigra, cum ſcabritie atque ſciſſurâ à fuliginibus ibi ſubſiſtentibus, vel vaporibus calidis & acribus eò delatis; interdum ab humorum ſeroſorum acrimoniâ eroditur atque exulceratur.

ARTICULUS XXXIV.

Quin & linguæ ſubſtantiam deperdi hiſtoriarum certiſſima fides teſtatur, deperditam verò rurſus regeneratam eſſe, ſuperiùs exemplo probavi: Articulo 10. Hîc anſa datur inquirendi, an ſine linguâ quis loqui poſſit? JOH. RIOLANUS affirmare videtur, linguâ ablatâ articulatæ vocis beneficium non prorſus adimi, dum narrat, quosdam fuiſſe, qui ſine linguâ, ſatis diſtinctè loquerentur; ſed mox addit, forſan remanſiſſe portionem linguæ in imis faucibus, quæ cum glottide & gargareone voces articulatas effeciſſet. Enchirid. Anat. lib. IV. c. XII. p. 314. Naturales planè excedit vires hiſtoria alioquin notatu digniſſima, quam *Marcellinus* de puero quodam ſine linguâ loquente reliquit: *Rex Hunericus*, ait, *unius catholici adoleſcentis vitam à nativitate ſuâ ſine ullo ſermone ducentis, linguam præcepit abſcindi; idemq; mutus, quod ſine humano auditu Chriſto credens, fide didicerat, mox præciſa ſibi linguâ, locutus eſt, gloriamq; DEO in primo vocis ſuæ exordio dedit. Deniq; ex hoc fidelium contubernio aliquantis ſua ego religioſiſſimos apud Byzantium integrâ voce conſpexi loquentes.* in Chronic. ſuo A. C. 484. Confer Tob. Magiri Florileg. pag. 1429.

ARTICULUS XXXV.

Porrò motus Linguæ variis læditur modis: *Primò aboletur*, 1. Conformationis vitiatæ à primo ortu contractâ culpâ 2. denegato ſpirituum animalium influxu, tùm ob ſubſidentiam cerebri & compreſſionem principii ſpinalis medullæ, uti in Apoplexia, tùm ob nervorum anguſtiam aut obſtructionem, uti in paralyſi; 3. Conſumtis aut ad alia loca avocatis ſpiritibus in Syncope, Uteri ſuffocatione, irâ vehementiſſimâ, terrore, gaudio repentino.

Secundò imminuitur, quando Lingua frenulo ſuo nimis adſtringitur, (talis afflictio Græcis dicitur ἀγκύλωσις, & eam tolerantes ἀγκυλόγλωσσοι vocantur) vel à tumore, Ranulâ dicto, detinetur, vel ipſa ab inflammatione tota tumeſit; ſimiliter idem impeditur ex concuſſione cerebri per ictum vehementiorem factâ, & à crapulâ. *Tertiò depravatur* in hæſitatione ἰσχνοφωνία, dum homines non poſſunt initium capere loquelæ, niſi linguam aliquoties moveant, aut poſtquam loqui inceperunt, non poſſunt in ſermone progredi, ſed ſæpius eandem vocem repetunt, quod vitium partim conſuetudini, partim inordinato ſpirituum influxui aſſignamus: Non minus depravatur motus linguæ, quando una ſyllaba pro alterâ profertur in blæſitate & balbutie, quarum hæc literas aut ſyllabas quasdam inter pronunciandum abſorbet, vel quaſi ſupprimit; Illa literarum unam pro alterâ vitioſè effert, imprimis literam R. Dependet hoc malum utplurimum à fibrarum carnearum in muſculis invalidiori robore, & ob præſentiam copioſæ humiditatis nimiâ relaxatione, cui conformatio linguæ inordinata inutiles ſuppetias fert.

Articulus XXXVI.

Tandem nec guſtus organon ſpeciatim à præternaturali morboſâ diſpoſitione immune eſt; Pariter enim & guſtus I. *aboletur*, in guſtûs nullitate, quam ἀγευστίαν Græci vertunt, obſtructis penitus papillarum nervoſarum meatibus, aut ob omnimodam abſentiam ſpirituum flaccidis & concidentibus. II. *Imminuitur* ex iisdem cauſis, ſed levioribus, item quando papillæ deficiente humido irrigante, nimis aridæ & ſiccæ factæ, ſe contrahunt, aut ipſarum capitula, muco obducta ſunt, quo minus ſapores penetrare poſſint. III. *Depravatur* culpâ ſalivæ, alieno ſapore corruptæ, vel aliorum humorum excrementitiorum affluentium, ſenſorio peregrinum ſaporem perpetuò imprimentium, porulosque papillarum invertentium, quò minus oblata ſapida diſcernere rectè queant.

Vid. Ant. le Grand. Hiſt. Nat. 9. part. art. 2. p. 302.

Tantum de Linguæ Statu præternaturali.

Mem-

MEMBRVM TERTIVM
SIGNA EX LINGVA PETENDA CONTINENS.

ARTICVLVS XXXVII.

PRudentiſſimè Orbi Medico quondam notiſſimus *Ludov. Mercatus* pronunciavit: *Adeò ſignorum tractationem & notitiam in re Medicâ utilem & neceſſariam eſſe; ut neq; cognoſcere quicquam, neq; prædicere aut præcavere, aut rectè curare poſſimus, citra ſignorum adminicula & beneficium, cum hâc in parte utilior longè & neceſſaria magis exiſtat, cùm futura cognoſcere & prædicere longè difficilius & incertius ſit, quàm præterita & præſentia cognoſcere: Hæc quippe Medicinæ pars,* (σημειωτικὴ *nempe,*) juxta *Dunc. Liddelium, omnium propemodum digniſſima & Medico maximè neceſſaria eſt; dum latentes morbos præſentes per ſigna dignoſcimus, & quæ præterita ſunt, tanquam præſentia commemoramus, quæq; ventura ſint, prædicimus, & non ſolum quid in curatione faciendum, quidvé omittendum ſit, cognoſcimus; ſed etiam autoritatem noſtram apud ægros conſervamus, ac præterea divinam quandam artem profiteri putamur:* Cui calculum addit *Fernelius Amb.*: *Tanta,* is inquit, *eſt ſignorum neceſſitas, ut his ſublatis Medicinæ fundamenta corruant.*

Tom. 1. operum p. 704.

4. Art. Med. 1. p. 511.

de ſympt. l. 2. c. 7. p. m. 401.

ARTICVLIS XXXIIX.

Jam verò eminent inter ſigna tanquam palmaria *Pulſus* & *Urina*, quæ etiam à doctis Medicis conjunctim cum aliis in pleriſque morbis diligenter attenduntur, ſi *Vromantas* quoſdam excipias, qui ſolam Vrinæ inſpectionem ſufficere falſo ſibi perſuadent, contrà quales viritim inſurgit *Excellentiſſimus ac Ampliſſimus DN. D. JOH. DANIEL. HORSTIVS Patruus meus ad cineres uſq; venerandus,* ita dicens: *Damnamus medicos illos divinatores,* (ad matulam) *qui ſolo lotio inſpecto multa vaticinantur, quæ omni rationi, experientiæ ac eventui contrariantur. Vrina quandoq; inſpicienda, fateor, ſed & æger ipſe inviſendus, ejusq; ſtatus & conditio penitius diſcenda, cum non omnem ægri ægritudinem lotium ſignificare poſſit. Dantur tamen qui gloriantur, ex inſpectâ Vrinâ omnia ſe ſcire poſſe! Aſt Vroſcope*

Manuduct. ad Med. part. 1. c. 2. Artic. 2. p. m. 115. Videatur & Willis. de Vrinis in Epiſtola ad Dn. Bat-hurſt.

Cur

Cur lotium abſq; conſpicillo judicas
Et nummulos per conſpicillum noſcitas?
An cura major tibi eſt pecuniæ,
Quam quâ ſalus ope languido reddi queat
Fidei tuæ vitam ſuam qui credidit?
Ita queritur otium Marpurgenſe Pinciers. Hæc *Horſtius.*

ARTICULUS XXXIX.

Pulſui & Vrinæ meritò aſſociare licet LINGUAM, ut ità tria habeamus ſigna, tribus corporis ventribus numero paria, ſi Vrinam infimi, Pulſum medii, Linguam ſupremi ventris ſive capitis peculiarem characterem ponamus, quam ſententiam ex ore VIRI *Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Excellentiſſimi ac Experientiſſimi* DN. D. MAURIC. HOFFMANNI, *Sereniſs. Elect. & Marchion. Brandenburg, ut & Reipublic. Noriberg. Archiatri feliciſſimi, Facultatis Medicæ Senioris, ac p. t.* DECANI *Spectatiſſimi, Dn. Præceptoris ſtudiorumq; meorum Promotoris debito cultu ac obſervantia ætatim proſequendi*, me hauſiſſe gratâ mente profiteor. Quod ſi tribus ſymptomatum claſſibus ſigna accommodare velles; actionibus læſis pulſum, excernendis retentis, vel retinendis excretis, urinam, qualitatibus denique mutatis linguam attribuere poſſes.

ARTICULUS XL.

Jam verò licet ſpeciale capitis ſignum ſit Lingua, nihilominus tamen ſicut etiam reliqua generaliter de toto corpore teſtari valet, & *rerum plurium index eſſe poteſt*, juxta *Ariſtotelem, ſitum enim peropportunum obtinet, dum in confinio & exitu* (ut verba *Clariſs. Joh. Riolani* mea faciam) *trium magnarū cavitatum Capitis, Thoracis & Abdominis ratione œſophagi locata eſt*; nec facile ejus indicia ſenſus fallunt, dum in loco conſpicuo oculis exponuntur, cùm econtrà pulſus cum majori difficultate tactu exploretur, aut urina variis modis ſæpè turbata ritè cognoſcatur: Et quem latet, urinā aliquando Renum itemq; Veſicæ culpâ non excerni, aut ob vitiatam craſin à maſſa ſanguinea non abſcedere? Vt neceſſitate tunc jubente ad Linguam indagandam impellamur, quæ vicarias urinæ vices ſubeat, annuente Medicinæ Dictatore *Hippocrate*, ita ſcribente: γλῶσσα οὖρον σημαίνει: *Lingua urinam ſignificat:* Ad quæ verba *Galenus* cōmentatur; *Linguā indicari ait*, (ſcil. *Hippocrates*) *quale ſit* οὖρον, *ſanè aut illud verè dictum & propriè, quod ſingulis diebus*

Problematum Sect. XXXIV. 4. Anthropograph. lib. IV. c. 8.

lib. 6. Epid. Sect. V.

bus excernimus, i. e. urinam, aut humorum ſerum. Vtraq; ratio eôdem redit, linguam eſſe indicem humorum affectus, ſicut & urinas ipſas. Idem namque ſerum, quod cum ſanguine ad renes per arterias emulgentes fertur, per arterias carotides ad caput & linguam affluit, adeoque tàm hîc, quàm illic de materiali ſanguinis conſtitutione teſtari poteſt; Id quod *Hippocrates* rurſus innuere videtur in catholico illo Dogmate: Γλῶσσα ὁμόχρους τῇσι προσάσεσι, διότι ταύτῃ γινώσκομεν τοὺς χυμοὺς, *lingua proſtaſibus eſt concolor, propterea; ab eâ humores innoteſcunt.* Vid. Lud. Duret. in notis ad Coacas præ-not. p. 134.

Articulus XLI.

Sed quemadmodum rectum, norma obliqui habetur, ita etiam ut certiores ſimus de ſignis ex linguæ præternaturali conſtitutione depromendis, prius ejusdem naturalis habitus notus eſſe debet, quem in primo membro oſtendi: nimirum, quia lingua naturaliter juſtam conformationem, decentem motum, colorisque nativi ſuaverubentis decus retinet, ideò ſi in hiſce mutata fuerit, morboſa præbet indicia: Vbi tamen duo obſerves velim: 1. idoneum linguam inſpiciendi tempus eſſe matutinum, jejuno ventriculo, aut aliud, longius à paſtu remotum. 2. Totam linguam ſupra & infra contemplandam eſſe.

Articulus XLII.

Placet igitur ſtatim *ſigna à Linguæ conformatione læſâ, & motu ejusdem abolito, imminuto, depravatoq; deducta* hic inſerere, quæ *Hippocrates* paſſim annotavit, & ſunt ſequentia: *Lingua quæ initiis morborum rigidiuſcula eſt, ſed in colore manet, labentibus inde diebus exaſperatur, liveſcit & fit hiulca, mortifera. Anginoſi in linguâ tumores citrà ſigna tranſparentes pernicioſi. Linguæ aſperæ, multumq; ſiccæ phreneticæ. Lingua citrà rationem tenera evadens, & cum cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore & alvo liquidâ, nigrorum vomituum ſignum eſt. Si lingua derepentè impotens fiat, ſignum eſt melancholicum. Linguæ tremulæ non nullis faciunt fluidiorem alvum & mentem alienant.* Hippocr. in Coac. præ-not. Aph. 40. Sect. VII. Lib. I. prædict.

Articulus XLIII.

Succedunt *Signa à colore Linguæ* derivata: *Calamitoſiſſima eſt lingua nigra, & cum virore pallida; imprimis denigrata, ubi alvi fluxus ſimul præſens fuerit, celerem mortē ſignificat*, quod cuidam ægrotanti nuper eveniſſe Dn. D. Præses obſervavit: *In Peri-* In Coacis prænot.

pneu-

l. 3. de morbis. *pnevmonia lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit, ſi igitur in principio nigreſcat citius morbus finitur, ſin poſterius tardius. Sublivida bulla, continuò in linguâ tumeſcens, qualis eſt ferri candentis, in oleum immiſſi, difficulter exſolutum iri morbum* (Phrenitidem) *oſtendit. Peripnevmonicis, quibus lingua tota alba ac aſpera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt, quibus verò dimidia, una juxtà quam apparet. Quibus Pleuriticis continuò*
in Coac. præ not. *lingua bile ſuffuſa, ſeptimo judicantur, quibus autem die tertio aut quarto circiter nonum.*

ARTICULUS XLIV.

Tandem cùm lingua guſtus inſtrumentum poſſideat, & vocem moderetur, aliqua adhuc *ſigna, reſpectu guſtus & vocis* an-
Iohan. Clauberg. Theor. Corp. Vivent. c. 37. p. 343. nectere lubet. Notum eſt ictero laborantes de perpetuâ amaritie conqueri, omnesq; cibos amaros arbitrari; qualem etiam in febribus à bile ortis linguam occupare *Hippocrates* dixit. Lingua inſuper ſæpius redditur ſalſa ab acrimoniâ ſeri ſalinâ, quam aliqui
Anton le Grand. Hiſt. Nat. p. 383. quotidie in ſemetipſis deprehendunt. Reſtant *loquelam concernentia ſigna*, quæ ex Divino noſtro *Coo* huc transfero: *Aphoniæ cum exſolutione venientes peſſimæ. Quæ ex rigore incidunt aphoniæ,*
l. 2. de morbis. *tremore excutiuntur. Quæ in febre convulſivæ ſunt aphoniæ, ſi cum ſilentio fanaticæ, fiunt mortiferæ: Qui ex dolore ſunt voce capti, crudeliter moriuntur; Mentis emotiones cum vocis interceptione periculoſæ: Si quis ebrius derepentè voce privetur, convulſus*
vid. Hipp. in Coacis. Sect. V. aph. 5. *moritur, niſi febris ipſum corripuerit, aut ubi ad horam, quâ crapulæ*
lib. 2. Epid. *ſolvuntur, pervenerit, loquatur. Quicunq; ex improviſo voce deſtituuntur, ſi ſine febri fuerint, ipſis venam ſecato.*

ARTICULUS XLV.

Ex hactenus dictis clarè eluceſcit, LINGUAM, *ratione conformationis, motus, coloris, guſtus item & vocis*, varia ſignificare poſſe, nolim tamen iſthæc ſigna tanquam certè demonſtrativa in cunctis morbis æſtimare, aut iisdem ſolis omnem adhibere fidem, cùm rectiſſimè *Galenus* judicaverit; μὲν οὖν εἰρημένοις σημείοις ἀκολουθεῖν διὰ παντὸς τὰ δηλούμενα· τοῖς δὲ πράγμασιν οὐκ ἐξ ἀνάγκης σημεῖα· *Signorum prædictorum res ipſas omnino conſectarias eſſe: non autem re-*
Sect. III. Progroſt. Text. 37. *rum neceſſariò ſigna ipſa*; & alibi monuerit: χρὴ πάντα θεάσασθαι τὰ σημεῖα, καὶ μὴ πιστεύειν ἑνί. h. e. *omnia perpendere oportet ſigna, nec uni ſoli fidere.*

Atque

Atque iſta ſunt, quæ de lingua paucis hiſce pagellis concrede-re mihi conceſſum eſt, plura addere potuiſſem, ſi voluiſſem, voluiſſem ſi potuiſſem. *Vt enim is qui exemplar ſibi proponit, emendatiſſimum cupit, etſi infrà iſtud conſiſtat: Tale hoc eſt. Audiamus optima, Aveamus optima, etſi imbecillitate hâc inſitâ retrahamur.* Lipſ. lib. 1. manud. ad phil. Stoic. diſſert. XVI. Primas ſtudiorum meorum Medicorum ſpicas do, eorundem meſſem ſecuturi anni promittunt! Eſtote intereà Patroni, Fautores, Amici hoc Catone contenti,

&

FAVETE LINGVIS,

dum

ÆTERNAS TERSANCTI NVMINIS LAVDES

noſtra celebrabit

LINGVA!

COROLLARIA.

1. Humani corporis moles, non ut vulgò apparet duobus, ſed reverà quatuor innititur fundamentis.

2. Menſtruus fluxus eſt non-naturalis.

3. Renes ad ſeminis elaborationem nihil faciunt.

4. Scrupuloſa iſta in Venis cubiti & pedis ſecandis ſelectio, à nonnullis obſervata, vana eſt.

5. Attamen unam venam præ alterâ ſecare magis expedit, ob majus vel minus ſectionis periculum.

6. Nul-

6. Nullus ſenſuum externorum abſq; tactu fieri poteſt.

7. Ex urinâ virginitas, ſtuprum, graviditas, caſus, ictus, ira, gaudium, triſtitia, dextra vel ſiniſtra fortuna, aliaque ſimilia ineptientis vulgi deliramenta, certò cognoſci nequeunt, etiamſi Medicus quidam Bruxellenſis per quam urbis portam lotium allatum fuerit aliquando cognoverit.

8. Medicè vivere, eſt miſerè vivere, &

9. Medicè vivere, non eſt miſerè vivere.

10. Panaceæ non dantur.

11. Aſt Diæta omnium eſt univerſaliſſima.

12. Malè hodienum quidam Medici in præſcribenda ægrotis diæta, adulatores potiùs quàm Imperatores ſunt.

Errata B. L. ita corrigat.

P. 4. l. 8. calcari. l. 14. exemplum. p. 8. l. 4. πανοῦργον l. 14. τούτων. p. 9. l. 23. δίκρουν. l. 36. pernicioſa. p. 11. l. 23. cornibus. p. 12. l. 15. ἄνθρωπος. l. 17. ἦν. p. 14. l. 12. læditur. Eadem p. in margine Borellum. l. 34. cornibus. p. 15. l. 9. cornibus. p. 16. l. 25. σῶμα. p. 17. l. 14. ἦσαν. p. 18. l. 4. fodiet. l. 35. cornibus. p. 19. l. 30. c. p. 20. l. 32. βάτραχον. p. 22. l. 2. ἀγκυλόγλωσσοι. p. 22. l. 2. οὐκ, ἀνάγκης. p. 27. l. 17. fundamentis.